

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 6, Issue 3, September 2018, p. 166-186

Received	Reviewed	Published	Doi Number
15.07.2018	27.08.2018	30.09.2018	10.18298/ijlet.3109

**The Place and Effect of Drama in Improving the Basic Language Skills
in Teaching of French as a Foreign Language**

Hanife Nalan GENÇ¹

ABSTRACT

The drama, which completely rejects the memorizing approach in education, propounds to a teaching process which takes it to the center of learning and leads it to a system of critical and collaborative thinking. For this purpose, we aimed to reveal the point of view of students studying especially in foreign language, in this study. The sample of this study is composed by students who have studied and taken drama lessons in the Faculty of Education Foreign Language Education Department French Language Teaching at a state university in Central Black Sea. The purpose of this study is to determine the effects of drama on the development of linguistic skills in foreign language teaching and use qualitative research method consisting of open-ended questions in order to find its contribution and limitations to language teaching and descriptive analysis was performed on the analysis of the data. For this purpose it is required to explain for the teacher candidates participating in the research that how drama is a teaching method, what drama techniques they would prefer to use when they are teachers; how to use drama techniques more intensively in reading, writing, speaking and listening skills. In this way, the drama techniques are required to express their contribution in the teaching of language skills and, if so, what their limitations are. Thus, It has been answered that what is the meaning of drama and its contribution to the foreign language teaching in the view of teacher candidates and proposed solutions for this issue.

Key Words: Foreign language, language skills, drama.

**Fransızcanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Temel Dil Becerilerinin
Kazanımında Dramanın Yeri ve Etkisi**

ÖZET

Eğitiminde ezberci yaklaşımı tümüyle yadsıyan drama, öğreneni odağına alarak yaparak, yaşayarak onu eleştirel ve işbirlikçi bir düşünce sistemine yönelten bir öğretim sürecini ön görmektedir. Bu çalışmada özellikle yabancı dil bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bakış açılarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Orta Karadeniz'de bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Fransızca Öğretmenliği'nde öğrenim gören ve drama dersi almış olan öğrenciler oluşturmaktadır. Yabancı dil öğretiminde dramanın hangi dilsel becerilerin gelişiminde etkisi olduğunu saptamak ve bu yöntemin dil öğretimine katkıları ve sınırlılıklarını bulgulamak amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan nitel araştırma yöntemi kullanılmış, verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yapılmıştır. Bu amaçla araştırmaya katılan öğretmen adaylarına dramanın nasıl bir öğretim yöntemi olduğu; öğretmen olduklarında hangi drama tekniklerini kullanılmayı tercih edecekleri; okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinden hangilerinde drama tekniklerini daha yoğun kullanılabileceklerini düşündüklerini gerekçeleriyle birlikte açıklamaları istenmiştir. Bu yolla drama tekniklerinin dil becerilerinin öğretiminde katkılarının ve varsa sınırlılıklarının neler olduğunu ifade etmeleri istenmiştir. Böylece drama eğitimi alan öğretmen adaylarının bu öğretim yönteminin yabancı dile katkılarının onların gözünden taşıdığı anlam ortaya konulmuş ve bu yönde çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil, dil becerileri, drama.

¹ Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı. ngenc@omu.edu.tr

1. Giriş

Değişen dünya koşulları ve gelişen teknolojiye koşut olarak ülkeler arasındaki coğrafi sınırların ortadan kalkması sonucunda sosyal, siyasi ve ekonomik düzlemde ilişkilerin yoğunlaşması dil bilme, öğrenme ve konuşmayı bir gereklilik haline gelmiştir. Kültürel etkileşim sonucu insanlar birbirinden farklı gelenek, görenek, kültür, yaşam biçimi ve dile sahip olan insanları tanıma isteği duymaya başlamışlardır. Ortam yaşam alanı oluşturmaya yönelik bu istek, bireyleri bir arada yaşama bilincine itmiştir. Gelişen toplumsal ilişkilerle ortak yaşam alanının oluşumunda ortak bir dili kullanma veya konuşma bir gereklilik haline gelmiştir. Bu gerekliliği belirleyen pek çok etmen vardır. Yabancı dil öğrenme siyasi, ticari, askeri veya eğitim amaçlı olabileceği gibi turizm ve bilim-sanat amaçlı da olabilir. Bu uğurda gerek devlet, gerekse bireysel düzeyde kimi girişim ve çabaların olmuş olması bu durumun bir gereksinim olarak algılandığının en güzel kanıtıdır.

Gelişen teknoloji ve bilimle birlikte yabancı dil bilme yaşamın ayrılmaz bir parçası ve gerekliliği haline gelmiştir. Değişen dünya koşulları yabancı dil bilen bireye dünya vatandaşı olma yolunda önemli bir ayrıcalık katmaktadır. Ancak birçok kişinin temel sorunu tüm eğitim yaşamı boyunca izlencelerde yer alan bir yabancı dili olması gerektiği gibi işlevsel kullanamamaktır. Gerek birinci gerekse ikinci yabancı dil olarak eğitim dizgesinde yer almasına karşın dil eğitimi dilin yapısal yönüne ağırlık verilerek gerçekleştirilmektedir. Bu yüzden yabancı dil bilgisi ve düzeyi kısmen dilin sözlü ve yazılı anlama yetisine dayalı alanında gelişmekte, anlatma becerisi alanında yetersiz ya da eksik kalmaktadır.

Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde yalnızca bir yabancı dil değil, ikinci hatta üçüncü bir yabancı dil öğrenilmesi/öğretilmesi gereği yönünde bir düşünce gelişmiştir. Avrupa Birliği'nce bu düşüncenin bir karara bağlanmasının ardından, Türkiye'de Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde bu yönde kimi değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler özellikle de eğitim alanında gerçekleştirilmiştir. Toplum ve birey yaşamını doğrudan etkileyen eğitim, bir ulusun siyasi, iktisadi, sosyo-kültürel gelişiminin en belirgin göstergesidir. Bu açıdan, Türk eğitim dizgesinde öğretmen yetiştirme programlarının özel ve ayrıcalıklı bir yeri olmuştur.

Eğitim dizgesinin en temel programlarından olan öğretmen yetiştirme programları çağın gereklerine bireysel ve/veya toplumsal gereksinimler ve koşullar doğrultusunda kimi değişikliklerle güncellenmekte veya yapılandırılmaktadır. Öğretmen yetiştirme programlarındaki ilk dikkat çekici değişiklik 1982 yılında gerçekleşmiştir. Bu tarihten önce Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan öğretmen yetiştiren kurumlar, bu tarihte Yükseköğretim Kurumu'na bağlanmıştır. Üniversite bünyesine Eğitim Fakültesi adıyla bağlanan öğretmen yetiştirme programları, 1982 yılından sonra kimi değişimlere uğramıştır. 1997 yılında Yükseköğretim Kurulu tarafından başlatılan "Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma" çalışmasıyla eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programları ilk köklü değişimi yaşamıştır. 1998-1999 eğitim-öğretim yılından başlayarak bu yeni yapılandırma uygulamaya konulmuştur. Zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması ve çeşitli alanlarda öğretmen ihtiyacının hızla karşılanması amacıyla ilköğretim okullarında yan alan uygulaması yürürlüğe konulmuş ve bir öğretmenden birkaç alanda yararlanması amaçlanmıştır. Bu programda dikkat çekici bir başka yenilikse 1997-1998 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim altıncı sınıftan başlayarak ikinci yabancı dilin seçmeli bir ders olarak eğitim dizgesindeki yerini alması olmuştur. 2006 yılında öğretmen yetiştirme programları yeniden değiştirilmiş ve programlar gerek disiplinlerin içerikleri

gerekse uygulamaları açısından güncellenmiştir. Öğretmen adaylarının kendi alanlarında daha yetkin olmaları beklendiğinden, 2006 yılındaki yeni programda yan dal uygulamasına son verilmiştir. Bu programın bir diğer önemli değişikliği ise Yükseköğretim Kurulu'nun eğitim fakültesi yönetici ve öğretim elemanlarının katılımına açık bir paydaş oluşturmayı hedeflemiş olmasıdır. Geniş paydaşlı bir düzenleme kapsamında özellikle eğitim fakültesi dekanlıklarının görüşleri doğrultusunda öğretim üyelerince program yenileme grupları oluşturulmuştur. 2006 yılında gerçekleştirilen öğretmen yetiştirme programlarındaki en önemli yeniliklerden biri çakılı ders uygulamasının esnetilmesi olmuştur. Üniversitelere seçmeli ders olanaklarının artırılması amacıyla programların yaklaşık %30'unu oluşturan oranda ders belirleme yetkisi verilmiştir. Seçimlik ders uygulamasıyla öğretmen adaylarının gerek mesleki gerekse farklı alanlardaki gelişimleri dikkate alınmıştır. Bu durum aynı bölümün farklı anabilim dallarındaki derslerin adları gibi içeriklerinin de benzeşmemesi sonucunu beraberinde getirmiştir. Farklılık aynı bölümün anabilim dalları düzeyinde kalmamış, ulusal düzeyde farklı üniversitelerin aynı anabilim dallarında da derslerin içerik ve kredi sayıları bakımından değişkenlik göstermesi sonucunu beraberinde getirmiştir.

Türkiye'de 1997 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çalışmaları kapsamında drama dersi özellikle Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda izlekte yerini almıştır. Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda "İlköğretimde Drama", Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda ise "Okulöncesinde Drama" adıyla programa yerleştirilmiştir.

Drama dersi Yabancı Diller Eğitimi Bölümlerinde bu bölümlerden yaklaşık dokuz yıl kadar sonra "Drama" veya "Drama Eğitimi" adıyla programda yer almıştır. 2006 yılında yeniden yapılandırılan program çerçevesinde drama dersi Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda 5. Dönemde İNÖ 311 kodlu 'Drama' adıyla 2 kredi ve 3.0 AKTS ile, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda ise 8. Yarıyıldan FRÖ416 kodlu 'Drama Eğitimi' adıyla 2 kredi ve 3.0 AKTS ile her iki anabilim dalında da zorunlu ders olarak programdaki yerini almıştır. Yukarıda söz ettiğimiz gerekçelerden kaynaklı olarak Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı programına drama dersi konulmamıştır.

Yabancı dilde olduğu gibi diğer alanlarda da öğretimin en önemli bileşeni yöntemdir. "Dil öğretiminde yöntem, öğrenciyi eğitimin amaçlarına en çabuk ve en güvenilir olarak ulaştıracak olan bir öğretim unsurudur" (Memiş ve Erdem, 2013: 298). Alanyazın incelendiğinde, yabancı dil öğretim teknikleri arasında dramanın kullanımı üzerine yapılmış pek çok çalışma veya araştırmanın bulunduğu görülmektedir. Dramanın doğrudan dil öğretiminde kullanılmasıyla ilişkili çalışmaların yanı sıra belli dil becerileri üzerindeki etkisi ve ilişkisi de araştırılmıştır. Aynal (1989) yaptığı çalışmada dramatisasyon yönteminin yabancı dil öğretimini üzerine etkisini, Hamilton ise (1993) dil sınıflarında dramayı ele almıştır. Dramanın temel dil becerileri yanında alt beceriler üzerindeki etkisi de araştırılmıştır. Dupont'un (1989) 5.sınıf öğrencilerinin okuma becerilerinin iyileştirilmesinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılması, Karamanoğlu (1998) İngilizce öğretiminde yaratıcı drama uygulamalarının hedef sözcük bilgisi ve hatırlamaya etkisini, Çıtak (2003) drama yoluyla çocuklara İngilizce dilbilgisi öğretimini, Özbahar (2007) yaratıcı drama ile İngilizcede sözcük öğretimi gibi çalışmalarda yaratıcı drama yöntemiyle yapılan uygulamalarda istatistiksel olarak sözcük öğretiminde, dilbilgisi öğretiminde ve okuma becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı drama uygulamaları lehine anlamlı bir fark görüldüğünü ortaya koymuşlardır. Buna ek olarak Kara (2000), Türkçe ve edebiyat derslerinde öğrencinin merak duygusunu harekete geçirmek, ilgiyi çekmek,

kendini ifade becerisini geliştirmek, katılımcı ve aktif olabilmesini sağlamak amacıyla drama yönteminin uygulanabilir olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden bu çalışmanın amacı, Fransızca öğretmen adaylarının drama kavramı, uygulamaları hakkındaki bilgi ve görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymaktan öte, meslek yaşamlarında dramayı gerek bir öğretim yöntemi, gerekse temel veya alt dil becerilerinin öğretiminde ne oranda kullanmayı düşündükleri, bu tercih ve eğilimlerinin nedenlerini ortaya çıkarmak, buna bağlı olarak da çeşitli çözümler önerileri sunmaktır. Bir diğer amaçsa farklı bakış açıları sunarak alanyazın araştırmalarını genişletmek ve varsılaştırmaktır.

2. Yöntem

Nitel bir çalışma olan bu araştırmada, Fransızca öğretmen adaylarının dramayı nasıl bir öğretim yöntemi olarak değerlendirdikleri, öğretmen olduklarında hangi drama tekniklerine öncelik verecekleri, okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi temel dil becerilerinden hangilerinde drama tekniklerini daha yoğun kullanılabilecekleri konusundaki düşüncelerini saptamayı amaçlamaktadır. Öğretmen adaylarından düşüncelerini gerekçeleriyle birlikte açıklamalarının istenmesinin en önemli sebebi drama tekniklerinin dil becerilerinin öğretimindeki katkılarının ve varsa sınırlılıklarının neler olduğunu ortaya çıkarmaktır. Bu saptamanın bizzat drama dersi alan öğretmen adaylarınca yapılması bu öğretim yönteminin yabancı dile katkılarının onların gözünden taşıdığı anlamı ortaya konularak, çözümler önerileri sunulması açısından da ayrıca değerli ve önemlidir. Bu çalışma, 2017-2018 yılı bahar döneminde, Orta Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesine devam eden Fransızca Öğretmenliği son sınıf öğrencilerinden 40 öğrenciyi kapsamaktadır.

3. Veri Toplama Araçları

Bahar döneminin sonunda, Fransızca öğretmen adaylarına dramanın nasıl bir öğretim yöntemi olduğunu düşündükleri, öğretmen olduklarında dil öğretiminde kullanılan drama tekniklerinden hangisi veya hangilerini kullanılmayı tercih edecekleri ve bu tercih ettikleri tekniği açıklamaları yanında okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinden hangilerinde drama tekniklerini daha yoğun kullanılabileceğini düşündüklerini gerekçeleriyle birlikte açıklamaları istenmiştir. Ayrıca drama tekniklerinin dil becerilerinin öğretiminde katkılarını belirtmeleri, drama tekniklerinin dil becerilerinin öğretiminde sınırlılıkları konusunda neler düşündüklerini saptamak amacıyla beş açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu sorulardan ikisinin birer birininse ikişer alt boyutu vardır. Öğrencilerin sorulara ayrıntılı biçimde yanıtlamaları istenirken, verecekleri yanıtların yürütülen ders içerik ve kapsamının geliştirilmesi ve varsılaştırılması açısından çok önemli olduğu hatırlatılmıştır. Öğrencilerin gönüllü olarak katılacakları araştırma kapsamında verilerin bilimsel bir çalışmada kullanılacağı ve tüm etik kurallara dikkat edileceği vurgulanmıştır. Ayrıca, düşünce ve görüşlerini özgürce yazmalarını sağlamak amacıyla öğretmen adaylarından kâğıtlara isim yazmamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının verdikleri yanıtlar kendi aralarında kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak sınıflandırılmıştır.

4. Verilerin Analizi

Fransızca öğretmeni adaylarının yukarıda söz ettiğimiz açık uçlu sorulara verdikleri yazılı açıklamalar nitel araştırma teknikleri kullanılması ile incelenerek betimsel analiz yardımıyla değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Söz konusu nitel verilerin çözümlenmesinde kodlamaya dayalı betimsel analizi yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yazılı kâğıtları tek tek numaralandırılmış, açıklamaları

kavramların tanım ve içerikleri birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve izlekler çerçevesinde dikkate alınarak kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak ortak temaların oluşturulması amacıyla kendi içlerinde değerlendirilmiştir. (Creswell, 1998; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Elde edilen verilerin analizinde kayıtlar ele alınarak yazıya dökülmüştür. Öğrencilerin yanıtlarına göre belirlenen ortak temalar tekrarlanma sıklığı dikkate alınarak tablolastırılmıştır. Yazıya dökülen veriler asıllarına sadık kalınarak katılımcıların belirttiği görüşler gözden geçirilmiş ve doğrulukları iki araştırmacı tarafından teyit edilmiştir. Çıkarılan kodlar daha sonra kendi içinde yeniden analiz edilerek alt ve ana temalar belirlenmiştir. (Bogdan ve Biklen, 1998; Creswell, 2002). Çalışmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla belirlenen kategoriler ve ortak temalar araştırmacı dışında nitel araştırma konusunda deneyimli iki kişi tarafından incelenmiş ve verilerle saptanan ortak temalar arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar bu yolla giderilmiştir. Böylece oluşturulan kategori ve temalar üzerinde büyük oranda ortak bir karar ortaya konulması sağlanmıştır. (Lincoln & Guba, 1985; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmacı katılımcıların verdikleri yanıtlar konusunda tarafsız kalmış böylelikle onların görüşlerini serbestçe ifade etmelerine olanak sağlanmıştır. Ayrıca katılımcıların görüşleri özellikle kısaltılmadan ya da değiştirilmeden aslına sadık kalınarak verilmiştir.

5. Bulgular

Bir konunun, bir dersin ya da bir kavramın öğretiminde başlı başına bir öğretim yöntemi olan drama aynı zamanda kendi içinde özerk bir alandır. Yabancı dil öğretimi ile drama kavramını ilişkilendiren pek çok ortak nokta vardır. Bunların başında gelen etmenlerden birisi yabancı dil öğretilen ve/veya öğrenilen ortamın gerek fiziki gerekse duyuşsal koşullarının öğreneni etkilemesidir. Yabancı dil öğretim ortamı ne kadar gerçek ortamlarda gerçekleştirilirse o kadar etkin olur. Bu doğal ortamın en önemli katkısı öğrenmeyi zevkli ve kolay hale getirmesidir. Özellikle konuşma, dinleme ve anlama becerilerinin gelişimde drama tekniklerinin kullanılması çok yararlıdır. Drama ile öğretim, grup çalışmalarını destekleyip, güdülenmeyi sağladığından öğrenenin yabancı dili kullanarak yaratıcılığını geliştirmesine oldukça olumlu katkı sağlayacaktır. Öğrencilerin yabancı dil düzeylerine göre planlanabilecek kimi etkinliklerle dil öğrenme eziyet olmaktan çıkıp, büyük bir isteklendirme kaynağı olacaktır. Sözcük yanında jest ve mimiklerin de rahatlıkla kullanılabilmesi dramanın dil öğretiminde çok katkı sağlayan bir araç olduğu görülecektir.

Öğretmenin etken, öğrenenin edilgin kaldığı geleneksel eğitim dizgesinde genellikle alışılmış öğretim yöntemlerine başvurulur. Ezbere dayalı bir öğretim yöntemiyle öğrenilenler sınıf dışına taşınamamakta ve içselleştirilememektedir. Güney, Aytan, "bireyleri genelleyici, sınırlandırıcı, tek tip olarak düşünen bir eğitim anlayışının öğreneni edilgen kıldığını" ifade etmektedir. (2013:7). Öğrenciler dilbilgisi kullanımlarını öğrenebilmiş olsalar da sözcük hazinesinin yetersiz olmasından ötürü yabancı dilde iletişime geçememektedirler. Sözcüklerin anlamlarının biliniyor olması karşın kullanımlarının etkinleştirilemediğinden, öğrenciler öğrenme sürecine katılamazlar. Drama öğrencilerin öğrenme sürecine bilişsel duyuşsal ve hatta fiziksel katılımlarıyla etkin bir ortam sunar.

Bunun dışında drama öğrenene kendi yaşantısı yoluyla farkındalıklarını arttırmalarına, gerçeğe düşlem gücünün yansımalarıyla değerlendirebilmelerine, yüzeysel değil, derin anlamları kavrayabilmelerine yardımcı olur. Çünkü "dramada, öğrenen bir süre sonra öğreten olmaktadır." (Okvuran, 2002:118). Gerçek ya düşlemlerle gelişen eyleme dayalı anları imleyen yaratıcı drama ile yapılandırılmış bir izlencede öğrenciler bilişsel ve duyuşsal olarak sürecin içinde yer aldıkları için

anlama ya da üretme engelleri ortadan kalkmış olur. Dramanın en önemli yanı merak ve ilgi uyandırmasıdır.

Öğrencilerin öğrendiklerini iletişim anında kullanmalarına iten drama, öğrenme hızını artırmakla kalmaz, onun kalıcı kılar. Derslere gönüllü ve etkin katılımı desteklerken sınıf içi grup veya bireysel çalışmalarda sevgi, paylaşım, işbirliğini geliştirerek öğrencilerin sosyalleşmelerini sağlar. Öğrenciler eğlenceli bir ortamda gerçekleştirilen etkinliklere yönelirken drama onları yaratıcılığa yönlendirirken anlama ve üretme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar.

Yabancı dil öğrenimi/öğretiminde dramanın kullanılmasının getirdiği en önemli katkı ya da değişiklik kökleşik öğretmen/öğrenci rol anlayışının değişmiş olmasıdır. Öğretmen öğrencilerin öğrenme süreçlerinin hazırlanması ve yürütülmesinden sorumludur. Ancak bu sorumluluk emir-komuta anlayışıyla değil, öğrencilerin sürece katılmaktan zevk duyacakları güdüleyici ve özendirici bir öğrenme ortamında onlara rehberlik etme anlamı taşır. Kendilerini rahat ve özgür bir ortamda güvende duyumsayan öğrenciler içinse bu rol düşüncelerini özgürce dile getirecekleri bir anlam taşır. Drama bu yönüyle de dil öğretim ilke ve anlayışıyla örtüşür. Dil öğretimi, öğrencinin “düşünce, davranış ve beceri gelişimini kapsayacak şekilde planlanıp, geliştirilmelidir” (Kara, Özdemir, Özkan, Demir, 2017: 295). Dolayısıyla, öğrenen edilgin bir konumda dinleyen değil, etkin biçimde öğrenme sürece katılan, tartışan, eleştiren ve akıl yürüten biridir. Nutku’ya göre drama, “insanın zihinsel sağlığıyla ilişkili ve onun tüm yaşamında devam eden bir eylem kısaca “yaşama sanatı”dır” (Nutku, 1998: 82). Okul sıralarında öğrenilen bu sanat, gerek eğitimci gerekse öğrenenin eğitim yaşamını yönlendirerek ona önemli ölçüde katkı sağlayan bir niteliğe bürünür.

Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni, sınıflama ve ölçütler aracılığıyla dil becerilerini okuma, dinleme, yazma, sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma gibi düzlemlere ayırmakla, dil kullanımının karmaşıklığını dil öğrenimi açısından sadeleştirmeyi, dil beceri derecelerini de A, B ve C olmak üzere Temel, Bağımsız ve Yetkin kullanıcı olarak üç aşamaya ayırmakla da dil kullanımında standart ölçme ve sertifikalandırmalarda ortaklık sağlamayı hedeflemektedir. (Uzun, 2005: 317). Bu üç ana bölüm A1-Giriş, A2-Başlangıç, B1-Eşik, B2-Üstünlük, C1-Etkili İşlemsel Yeterlilik, C2-Ustalık olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Konseyince yabancı dil öğretenleri ve öğrenenlerine yönelik bir başvuru kaynağı olarak tasarlanan ve öncelikli amacı dili öğrenme ve öğretmeyi kolaylaştırma olan Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metninin dayandığı iletişimsel yeti bu süreçte önemli bir yer tutmaktadır. Bu yeti dilbilimsel, toplumdilbilimsel ve edimbilimsel olmak üzere üç temel bileşen üzerinde şekillenmektedir. Bu açıdan dilin yapısal özellik ve kurallarının bilinmesi o dili etkin ve yeterli biçimde kullanmaktan farklı bir anlam taşımaktadır. Dilbilimsel yeti yalnızca dilin iskeletini oluşturan dilbilgisini değil sözcük bilgisi ve sesbilgisini de kapsar. Toplumdilbilimsel yeti isminin imlediği gibi öğrenilen dilin özellikle de kullanımı boyutuyla ilişki halinde olup, toplumsal boyuta dayalı bilgi ve becerileri içermektedir. Bu boyut kişiler arası ilişki ve etkileşimi güçlendiren ya da yönlendiren görgü kuralları gibi kibarlık tutumları yanında halk değerlerini ifade etme biçimleri gibi normları bilmeyi ön görür. Çünkü kültürler arası farklılık dilin bu boyutunu tümüyle biçimlendiren bir nitelik taşır. Bir diğer boyut edimbilimsel yeti ise dilin işlevsel bir biçimde kullanımının, bir başka anlatımla sözeylemleri üretebilmeyi koşullar. Bu açıdan öğrenilen yabancı dilin toplumsal bağlamda ve etkileşim sürecinde kullanılması son derece önemlidir. Öğrenilen yabancı dilin farklı ortam veya yerlerde, farklı zamanlarda anlamlı ve etkili kullanımı söz konusudur. Bu açıdan dili pek çok boyutta

değerlendirmek gerekir. Bu durum da beraberinde dil öğrenirken onun kültürel kuralları ve bilgilerini bilmeyi de koşullamaktadır. Bu noktada söz edimlerinin değeri de ortaya çıkmaktadır. Kimin kime, neyi, nasıl, niçin, hangi amaç ve niyetle söylendiği bu söylemin olduğu art alan da oldukça önemli bir ölçüt olmuştur. Belirttiğimiz gibi yabancı dil öğrenme/öğretme sürecinde dil öğrenme düzeneği kadar dil ve toplum ilişkisinin de dikkate alınması gerekir. Yabancı bir dilde sözce ve sözcelemlerin yerli yerince kullanılması çok önemlidir. Her türlü dilsel veya dil dışı bildirişim ögesi olan sözce kadar bir üretim sürece olan sözceleme ilişki halindedir. Dilin sözcük bilgisi ve temel yapılardan olduğu düşüncesini benimseyen geleneksel öğretim yaklaşımları bilgi merkezli öğretimi benimserlerken, çağdaş kuramlar öğreneni merkeze oturttukları bir yaklaşımdan yanadırlar. Öğretilen bilgidan çok bu bilginin anlamlı bir şekilde öğretilmesini koşullayan drama, eğitim dizgesinde de yerini almıştır. Dramanın yabancı dil öğretiminde her yaş ve dil düzeyindeki öğrenene uyarlanabilir niteliği sayesinde birey, yanlış yapma korkusu yaşamaksızın derse katılabilir, doğaçlama, mim, rol oynama, oyun ve etkinliklerle üzerinde hissettiği baskı ve korkulardan uzaklaşabilir.

Güncel yaşamda dilin yalnızca bilişsel düzlemdeki kullanımı değil duyuşsal boyutu da oldukça önem taşır. Karşımızdaki kişi ile iletişim ve etkileşime geçtiğimiz anda duyuşsal tepkiler işin içine girerek bildirişimin anlam düzeyini etkiler veya değiştirebilir. Dil hem bilişsel hem de duyuşsal yönden etkilenen veya ikisinin varlığıyla anlam kazanan bir araçtır. Kökleşik eğitim dizgesi anlayışında dil yalnızca bilişsel boyutuyla ele alınırken, onun göz ardı ettiği duyuşsal yeti dramanın yabancı dilde kullanımının gereğini kesin biçimde ortaya koyar. Drama insanı merkezine alarak daha doğrusu ona odaklanarak bir öğretim yaklaşımı sergiler. Yabancı dil öğretiminde drama rol oynama, doğaçlama, mim veya dramatizasyon gibi kimi tekniklerle öğrencilerin kendilerini ortaya koyabilmelerine fırsat verirken, düşlem gücü ve yaratıcılıklarına ket vurmada onların geçmiş yaşantı ve deneyimlerini yeni öğrenecekleri konulara taşımalarına, geliştirmelerine olanak sağlar. Öğrenen düşsel rollerle ses tonu, hareket ve söyleyiş farklılıklarını bulabilir. Bunu öğrendiği dile uyarlayarak kendi yetenek ve sınırlarını tanıyabilir. Çünkü tüm drama çalışmaları toplumsal niteliğe sahiptir.

Yabancı dil derslerinde dramanın uygulanabilirliğinde fiziki çevre ve düzenlemesi son derece önemlidir. Bu etkinliklerin planlanması ve uygulanmasında katılımcılara sınıfta hareketi engellemeyecek türden bir ortamdır. Böylesi bir sınıf ortamı tartışma, ikili veya daha fazla kişiden oluşan grup çalışmalarının yapılmasına, oyun, kukla, mim ve dramatizasyon çalışmalarının yapılabilmesine olanak sağlayacak nitelikte olmalıdır. Dersin planlanmasında süre de etkin ve uygun biçimde kullanılmalıdır.

Yabancı dilin etkileşime dayalı oluşunun dramanın sosyal yetiler kazandırma amacıyla bütünleşmesi öğrencileri birlikte çalışmaya ve paylaşmaya iter. Drama öğretimi "...dramatik ifade becerilerini de geliştirmeyi içeren geniş kapsamlı bir kavramdır" (Okvuran, 2002: 118).

Tüm öğretim yaklaşımları öğrenenin ilgisini kesintisiz olarak canlı tutmayı amaçlar. Dilin yapısal özelliklerini öğretmeye dayanan kökleşik öğretim yaklaşımı öğreneni dili kullanma özgürlüğünden yoksun bırakır. Bu amaçla eğitimde drama ya da eğitsel drama kavramı kimi konu, kavram veya sosyal davranışların kazanımında etkili bir öğretim yöntemi olarak değerlendirilebilir. Öğrenen merkezli bu öğretim yaklaşımı drama tekniklerinin yalnızca dilsel göstergeler değil, aynı zamanda dil dışı göstergelerle destelenebiliyor olmasından dolayı oldukça zenginleştiricidir. Karaman'ın belirttiği gibi "öğrenme sürecinde kazanılan bilgi eğer kullanılmaz ve öğrenen birey buna kendinden bir şeyler katamazsa söz konusu bu bilgi devamlılık arz etmez." (2017: 160).

Çalışmamızın bu aşamasında öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan onların görüş ve düşüncelerini değerlendirelim.

Araştırmaya katılan öğrencilerin dramanın nasıl bir öğretim yöntemi olduğuna ilişkin görüşleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Dramanın nasıl bir öğretim yöntemi olduğuna ilişkin sonuçlar

Kodlar	Öğrenci numaraları
Etkili	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö10, Ö11, Ö12, Ö18, Ö20, Ö21, Ö26, Ö27, Ö31, Ö32, Ö33, Ö39, Ö40
Eğlenceli	Ö1, Ö14
Aktif (etkin), yaşayarak öğrenme, öğrenen merkezli	Ö5, Ö9, Ö12, Ö15, Ö19, Ö20, Ö21, Ö24, Ö32, Ö38, Ö39
Hayal gücünü geliştirici	Ö2, Ö9, Ö22, Ö33
Dil becerisini geliştirici	Ö2, Ö5, Ö6, Ö15, Ö18, Ö21, Ö25, Ö26, Ö34
Özgüven	Ö15, Ö17, Ö25
Uygulanabilirlik	Ö2, Ö5, Ö12
Düşünme becerisini geliştirici	Ö9, Ö22
Konuşma becerisini geliştirici	Ö3, Ö5, Ö8, Ö11, Ö20, Ö23, Ö26, Ö27, Ö28, Ö40
Dinleme becerisini geliştirici	Ö3, Ö6
Etkileşime dayalı	Ö15
Etkin grup çalışması	Ö3, Ö5, Ö23
Yaratıcılık	Ö21
Hayata hazırlama	Ö6, Ö12, Ö15, Ö26
Eğitim, öğretim yöntemi	Ö8, Ö10, Ö13(olumsuz), Ö14, Ö18, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26
Canlandırma	Ö10, Ö11, Ö31, Ö33, Ö34, Ö39, Ö40
Kişisel gelişim	Ö17
Kalıcı öğrenme	Ö18, Ö37, Ö39
Empati	Ö32
Kavram yanılgıları	Ö4, Ö7, Ö19 (tiyatro oyunu), Ö14 (konuşma tekniği, doğaçlama tekniği), Ö16, Ö36 (küçük yaş), Ö17 (konuşma bozukluğu giderici), Ö21, Ö31 (oyun), Ö29, Ö30, Ö35 (öğretim yöntemi kavramı ile drama karıştırılmış), Ö33 (rol oynama ile drama karıştırılmış)

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin yarısına yakın bir kısmının dramanın etkili bir öğretim yöntemi olduğunu belirttikleri ortaya çıkmaktadır. 11 öğrenci dramanın “aktif (etkin), yaşayarak öğrenme, öğrenen merkezli” bir yöntem olduğunu ifade etmiştir. Bu tanımlamada öne çıkan kavram yaşayarak öğrenmeyi imleyen aktif ya da etkin sözcüğüdür. Dramanın öğrenen merkezli bir yöntem olduğu vurgulanan bir nitelik olmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerden yalnızca 2’si dramanın eğlenceli bir öğretim yöntemi olduğunu vurgulamıştır. 4 öğrenci dramanın hayal gücünü geliştirici; 9 öğrenci ise dil becerisini geliştirici olduğunu belirtmiştir. Bir grup öğretmen adayı dil becerilerini genel olarak değil konuşma ve dinleme becerisi olarak ayırmışlardır. Bu öğrencilerden 10’u konuşma becerisini geliştirici; 2’si dinleme becerisini geliştirici olduğunu vurgulamıştır. 3 öğrenci özgüveni geliştirici; 3 öğrenci uygulanabilirliği olduğunu; 2’si düşünme becerisini geliştirici; 1 öğrenci dramanın etkileşime dayalı bir yöntem olduğunu belirtirken; 3 öğrenci etkin grup çalışması; 1 öğrenci yaratıcılığı geliştirdiğini; 4 öğrenci hayata hazırladığını; 6 öğrenci dramanın eğitim, öğretim yöntemi olduğunu vurgularken, 3 öğrenci dramanın olumsuz bir öğretim yöntemi olduğunu belirtmişlerdir. 7 öğrenci dramanın canlandırma; 1’i kişisel gelişim; 3’ü kalıcı öğrenme; 1’i empati geliştirici olduğunu belirtmiştir. Bunun dışında öğretmen adaylarının kimi kavram yanılgıları taşıdığı görülmüştür. Örneğin 3 öğrenci drama ve drama yöntemini tiyatro oyunu ile karıştırmış, 1’i konuşma tekniği doğaçlama tekniği kavramları üzerinde karışıklık yapmıştır. 2’si dramanın yalnızca küçük yaş gruplarına özgü bir yöntem olduğunu belirtmiş; 1 öğrenci konuşma

bozukluğunu giderici bir araç olarak değerlendirmiştir. 2 öğrenci dramayı tiyatro oyunu olarak değerlendirmiş; 3'ü öğretim yöntemi kavramı ile dramayı; 1'i rol oynama ile drama karıştırmıştır.

Buna ilişkin öğrenci görüşleri: "Dramanın etkili bir öğretim yöntemi olduğunu düşünüyorum (Ö1)". "Etkili, yaparak, yaşayarak öğrenme (Ö32)". "Yaparak öğrenme (Ö3)". Öğrencilerin büyük bir kısmı dil öğrencisi olmaları nedeniyle dramanın dil öğretiminde katkıları üzerinde görüş bildirmişler olumlu etkileri olduğunu ifade etmişlerdir. "Drama, dilsel beceriyi geliştirmek için kullanılan bir yöntemdir (Ö34)". "Yaratıcılığa büyük etkileri olup öğrencinin kendini geliştirmesi ve etkili bir şekilde dili kullanması (Ö21)". "Drama yapılan grup içerisinde tüm bireylerin en azından dinleme ve iletişim gücünü geliştirmektedir (Ö3)". "Drama etkili bir öğretim yöntemidir. Çocuklara canlandırarak görsel yöntemle anlatılarak etkili bir öğretim yöntemidir (Ö10)". "Drama öğrencilerin sahnede oynaması için yazılmış bir oyundur (Ö4)". "Bana göre drama öğrencilerin tiyatro becerilerini geliştirmek için çok gerekli bir derstir (Ö7)". "Öğrencinin aktif olduğu, öğrencinin oyuncu olarak katıldığı çeşitli sahneler içinde ortaya koymak ve dersi buna bina edilen öğretim yöntemidir (Ö19)". "İlköğretim ve küçük yaş grupları üzerinde öğretim yapılmasında etkili olduğunu düşünüyorum. Yaş grubu büyüdükçe etkisi azalmaktadır (Ö36)". "Konuşma bozukluklarının düzelmesinde yardımcı olur (Ö17)". "Tamamen öğrenciye yönelik olup, öğrencinin öğrendiği bilgilerden hareketle bilgilerin oyuna dökülmesi (Ö21)". "Drama, insanın hayatında önemli yer tutan, oyun yeteneğini kontrollü bir şekilde eğitim hayatına aktarılma yöntemidir (Ö31)". "Dramanın işitsel görsel yöntem olduğunu düşünüyorum (Ö29)". "İşitsel-dilsel (Ö30)". "Daha çok bir durum bağlamında karşıdaki insanın hayal dünyasını geliştirici rol oynama yöntemiyle kişiye kazandırılmak istenen (Ö33)". "Sözlü öğretim yöntemi olduğunu düşünüyorum (Ö35)". "Canlandırma ve öğrenciyi oyuna katarak öğretme yöntemini kullanırdım (Ö10)" biçiminde olmuştur.

Tablo 2. Kullanılan drama teknikleri

Kodlar	Öğrenci numaraları
Eğitsel oyunlar	Ö1, Ö2, Ö5, Ö12, Ö15, Ö34, Ö40 (Fransızca)
Doğaçlama	Ö4, Ö6, Ö14, Ö20, Ö23, Ö25, Ö31, Ö33
Canlandırma	Ö2, Ö10, Ö23, Ö25, Ö30, Ö36, Ö37
Rol oynama	Ö4, Ö23, Ö25 (yapmak), Ö13, Ö14,
Mim	Ö2
Pantomim	Ö14
Dramatizasyon	Ö29, Ö35 (Fransızca)
Drama tekniği bilmeyenler	Ö3, Ö6, Ö7, Ö18(grup), Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö16, Ö17, Ö19, Ö21, Ö22, Ö24, Ö27 (bilmiyorum), Ö28, Ö32
Kavram yanılışı	Ö23, Ö26, Ö34, Ö38, Ö39

Yabancı dil öğrenimi/öğretiminde yaygın bilinen teknikler olduğu bilinmektedir. Bu tekniklerden birisi de dramadır. Demirel, yabancı dil öğretiminde biçimsel ve doğal drama tekniklerinden söz etmektedir. (1990: 62). Öncelikli amacı serbest konuşma alışkanlığı kazandırmak olan doğal drama tekniğinin tersine biçimsel drama teknikleri planlı ve amaçlıdır. Toplumsal yaşamda karşılaşılabilecek durumlarda olduğu gibi ilişkileri düzenleme ve geliştirmeye ilgili rol oynama bir teknik olarak kullanılabilir. Bu bakımdan gerçek yaşamın gösterimidir. Çünkü drama Adıgüzel'in ifade ettiği gibi "yaşamın provasıdır. Bir yaşam biçimidir." (1999: 63-64). Drama gerek bu yönü gerekse oyunsu süreçlerle varsıllaştırılmış yapısıyla oldukça ilgi çekicidir. "Rol yapma ve drama (sahne oyunları) gibi oyun asıllı aktivitelerle gerçekleştirilen yabancı dil öğretimi, günümüzün en isteklendirici metotlarından biridir" (Arslan, Gürsoy, 2008:111). Sınıf ortamında öğrencilerin yaşamlarının belli anlarında üstlenecekleri rollere ilişkin hazırlanmaları oldukça etkilidir. Son derece eğlenceli bu süreç

içinde öğrencilerin öğrendiklerini ne kadar uygulamaya dökebileceklerini ölçebilme kadar bunu nasıl kullandıklarını da sergiler. Bunun dışında yüz ifadeleri, beden hareketleri ve jestlerle bütünleşen mim özellikle de yeni sözcük öğretiminde oldukça etkin bir yöntemdir. Kendiliğinden çeşitli durumların yaratılması olan doğaçlama öğrencilerin sahip oldukları dil yetilerini ortaya çıkartmalarına olanak verirken yaratıcılık ve düş gücünü geliştirir.

Dramanın yabancı dil öğretiminde uygulama alanlarının başında sözel beceri gelir. Birbirine sıkı sıkıya bağlı konuşma ve dinleme becerileri özellikle de diyalog çalışmalarında kullanılabilir. Ancak bu diyaloglar ezberlenip nakledilmek yerine öğrenilip iletişime geçmeye yönelmelidir. Bu diyaloglar dışında yazınsal oyunlar da oldukça eğlenceli bir öğretim yöntemidir. Kargı, yazınsal rol oyunlarının amacını “metinle sadece düşünsel bir etkileşim kurmanın yanı sıra ana metindeki rollerin şimdiye göre öznel değerlendirilmesi ve bu yolla öykünün alımlamasının sağlanması” olarak açıklamaktadır. (2016: 92). Vurgu ve tonlama da bu etkinliklerde geliştirilebilir. Bunun yanı sıra sözcük öğretimini bağlam içinde öğrenmek ve kullanmak kalıcılığı artırır. Sözcüklerin ezberlenerek değil, eğlenceli ve öğretici biçimde kullanımı ön plana çıkar. Dilbilgisi yapılarını ve kurallarını ezberleyerek öğretmeye çalışmak kurallı öğrenme, yaşayarak öğrenme ise dilbilgisi kurallarını farkına varmaksızın öğrenmeyi koşullar. Hedef dilin kültürü ve davranış kodlarını öğrenmek dilin bir başka amacıdır.

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların genel olarak belli drama teknikleri hakkında bazı bilgilere sahip oldukları görülmekle birlikte bu kuramsal bilgilerde kimi eksik ve/veya yanlışlıklar olduğu anlaşılmaktadır. Bu eksiklik drama ve tiyatro üzerinde yoğunluk kazanmakta, tiyatro tekniklerinden yararlanan dramayı bazı katılımcıların sahnede gösterim için hazırlanan tiyatro oyunu ile karıştırmış oldukları görülmektedir. Kuşkusuz “sahne oyunlarında dilin kullanımına yönelik birçok iletişim ve etkileşim durumları mevcuttur.” (Tabak ve Göçer, 2014: 154-155). Ancak bu iki alanın kendi özellikleri ile uygulamaları söz konusudur.

Drama teknikleri için 7 öğrenci eğitsel oyunlar; 8 kişi doğaçlama; 7 kişi canlandırma, 5 kişi rol oynama, 1 kişi mim; 1 kişi pandomim; iki kişi dramatisasyon tekniğini bildiklerini ifade etmişlerdir. Kimi öğretmen adayları ise bu teknikleri bilmediklerini ifade etmiş, kimileri bu tekniklerin Fransızca biçimlerini yazmış, kimileri ise kavram yanlışlığı yapmıştır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu temel dil becerilerinden sözlü anlama ve anlatma becerisinde sıklıkla kullanılan rol oynama, dramatisasyon, eğitsel oyun, pandomim ve canlandırmaları bildiklerini belirtmişlerdir. Drama teknikleri öğrencilerin bir yandan estetik ve sanatsal duyarlılıklarını geliştirirken diğer yandan onların tartışma, değerlendirme ve eleştiri gibi yetilerini geliştirir. Ancak bu kavramları çoğunlukla eğitimini gördükleri yabancı dildeki yazım biçimiyle Fransızca olarak kullanarak kendilerince bir karşılık yaratmaya çalıştıkları görülmüştür. Öğrencilerin ‘oyun oynatma’, ‘rol yapma’, ‘rol değiştirme’, ‘mim oyunu’, ‘hikâye konuşturma’ şeklindeki tanımlarından hareketle eğitsel oyun, rol oynama, dramatisasyon gibi drama tekniklerini tam olarak ifade edemedikleri ya da tanımlamalarda yanlışlıklar yaptıkları, doğru biçimde kullanamadıkları anlaşılmaktadır. Drama tekniklerinde çok yaygın biçimde kullanılan dramatisasyon, mim ve pandomim gibi tekniklerinden toplamda yalnızca 2 öğrencinin söz etmesi bunlara dair bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir. Drama tekniklerini bilmeyen öğrenciler bunları isimlendirmek yerine dil becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Kimi öğrenciler ise teknikleri bilmedikleri için kavram yanlışlığı yapmışlardır. Örneğin, doğaçlama için ön hazırlık gerektiren etkinlik (Ö6), Grupla drama öğretimi tekniğini (Ö7), grupla çalışma tekniği (Ö18), tiyatro tekniği (Ö22) gibi ifadeler bunu kanıtlamaktadır.

Drama kendi içinde pek çok teknik ve strateji barındırır. Bu tekniklerin en temel amacı öğreneni etkin kılmadır. En bilinen tekniklerden biri oyunlardır. Oyunlar çocuğun yaratıcılık ve imgelem gücünü kurallar çerçevesinde ona sınırsız özgürlük sunarak geliştirirler. Kendi içinde öznel bir zaman yapısı taşıyan oyun, katılımcıya sonsuz bir özgürlük alanı sağlarken öyle imiş gibi olma ögesini daima canlı tutar. Oyunların sınırlılık taşıyan özgürlüğü belirlenmiş kurallara bağlı olmasından ileri gelir. Oyunun bir başka niteliği ise başlangıç ve bitiş zamanına sahip olarak işliyor olmasıdır. Oyun dışında donma/ hareketsiz görüntü, bilinç koridoru, geriye dönüş, dedikodu halkası, forum tiyatrosu, gerçek an, görüşmeler-sorgular, toplantı düzenleme, özel mülkiyet, aradaki boşluk, gerçek an, yarım kalmış materyaller, bölünmüş ekran, telefon görüşmeleri, sıcak sandalye, liderin gruba katılması, tüm grupla drama, doğaçlamalar, rol kartları, rol oynama, pandomim, dramatisasyon, ritüeller, anı, öykü, şiir ve masal gibi kimi yazınsal türlerin araç, gereç ve materyaller olarak kullanımıyla yapılan tüm etkinlikler sayılabilir. (Adıgüzel ve diğ. 2009).

Buna ilişkin öğrenci görüşleri, “Eğitsel oyunları tercih ederim. Öğrencilerin dikkatini çektiğini düşünüyorum. Dikkatlerini çektiği için dersi daha da ilgiyle takip edeceklerini düşünmekteyim. (Ö1)”. “Benim tercih edeceğim canlandırma, eğitsel oyunlar, mim oyununu kullanmayı savunuyorum. Ama en çok kullandığım canlandırma tekniğidir (Ö2)”. “Jeu de rôle (*kavram Fransızca olarak yazılmış) etkinliklerinin öğrenciler için faydalı olabileceğini düşünüyorum (Ö5)”. “Oyun oynatma, bir hikâyeyi canlandırma (jeu de rôle) (*kavram Fransızca olarak yazılmış) (Ö40)”. “Rol yapma, çünkü karaktere bürünüp özgüveni artırabilirim. Doğaçlama çünkü yaratıcılığı olumlu yönde geliştireceğini düşünüyorum (Ö25)”. “Dramatisation (*kavram Fransızca olarak yazılmış) tekniğini kullanmayı tercih ederim çünkü drama için en uygun ve kalıcı teknik olduğunu düşünüyorum (Ö35)”. “Genelde katılımcı grupların veya öğrencilerin konuşma becerisini arttırmaya yönelik teknikleri tercih ederim ki katılımcı yabancı dili kullanma pratikliğini zihnine oturtabilsin (Ö3)”. “Bilmiyorum (Ö27)”. “Öğretmen olduğumda dili geliştirmek adına diyalogları ve jeu de rôle (*kavram Fransızca olarak yazılmış) tekniğini kullanmayı tercih ederim. Çünkü bir oyunu sahnelemek ve bunu diyaloglar halinde göstermek insanların daha çok dikkatini çeker. Böylelikle yabancı dil kullanarak hem sahnede rol tekniğini gerçekleştirebiliriz (Ö34)”. “Drama tekniklerinden mizansen tekniğini kullanmayı tercih ederdim. Daha çok sahneye koyma, sahne üzerine olduğu için bu teknik tercihim olurdu (Ö39)”. “Durum verme ve bununla ilgili öğrencileri konuşturma, taklit, kukla yöntemi vs. kullanım (Ö26)”. “Rol yapma, rol değiştirme, hikaye ve olay canlandırma, doğaçlama, bilinç koridoru, sıcak sandalye ve resim çizme kullanmayı tercih edeceğim drama teknikleridir (Ö23)” şeklinde olmuştur.

Öğrencilerin yanlış yaşadığı ve/veya yanlış kullandığı kavram rol oynama ve rol yapmadır. “Derste drama/rol oynama, bir öğrenci grubu tarafından toplumsal yaşamda gerçekleşen bazı davranış modellerinin veya eyleme dayalı görüngülerin vücut dili, jest ve mimikler kullanılarak oyun yoluyla anlatılması, yani canlandırılmasıdır.” (Dellal; Kara, 2010: 9). Estetik bir anlam yüklenen ve bu amaçla kullanılan rol oynama ifadesinin rol yapma ile hiçbir ilgisi yoktur. Zira -miş gibi yapmayı imleyen olgu rol oynamadır.

Tablo 3. Kullanılan drama tekniklerinin nedenleri

Kodlar	Öğrenci numarası
Dikkat çekme	Ö1
Derse ilgiyi artırma	Ö1
Dil becerisini geliştirmek	Ö2, Ö3, Ö6, Ö8, Ö10, Ö14, Ö25
Günlük yaşamla ilişkilendirme	Ö2, Ö9, Ö12, Ö29
Faydalı	Ö5, Ö7, Ö18, Ö19, Ö35
Özgüven geliştirici	Ö8, Ö21, Ö25
Eğlenceli	Ö12
Yaratıcılık	Ö19, Ö20, Ö22, Ö25, Ö28
Açıklayamayanlar	Ö4, Ö11, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27(bilmiyorum), Ö32, Ö33, Ö34, Ö36, Ö37, Ö38, Ö40
Kavram yanlışlığı	Ö30, Ö31, Ö39
Olumsuzlama	Ö30

Tablo 3 incelendiğinde kullanılan drama tekniklerinin nedenleri arasında; 1 öğrenci dikkat çekme ve derse ilgiyi artırma, 7 öğrenci dil becerisini geliştire, 4 öğrenci günlük yaşamla ilişkilendirme, 5 öğrenci faydalı, 3 öğrenci özgüven geliştirici, 1 öğrenci eğlenceli, 5 öğrenci yaratıcılığı geliştirici derken 17 öğrenci bunun sebebini açıklayamamış, 3 öğrenci kavram yanlışlığı yapmış, 1 öğrenci de olumsuz olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Hayal gücünün fazla zorlanmamasının istendiği gibi bir algıyla canlandırma kavramı olumsuzlanmıştır. Tam tersi bu tür etkinlikler öğrencilerin yaratıcı düşünce yetilerini geliştireceği gibi hayal güçlerinin sınırlarını genişletecektir.

Buna ilişkin öğrenci görüşleri, “Öğrencilerin dikkatini çektiğini düşünüyorum. Dikkatlerini çektiği için dersi daha da ilgiyle takip edeceklerini düşünmekteyim (Ö1)”. “Çünkü öğrencinin dinleme ve konuşma becerisine katkısı çok fazladır (Ö2)”. “Doğaçlama ile günlük, basit kavramları kullanarak tekrar ve kulak aşinalığı kazandırır (Ö6)”. “Öğrencilerin yaşadıkları veya yaşayabilecekleri durum ve olaylar dizisini tercih ederim. Bu sayede öğrenci hayata yönelik kazanımlar elde eder (Ö9)”. “Yararlı olduğunu düşünüyorum (Ö18)”. “Dersler daha eğlenceli ve öğrencinin öğrendiğini uygulama imkânı olduğu için (Ö12)”. “Çünkü bir oyunu sahnelemek ve bunu diyaloglar halinde göstermek insanların daha çok dikkatini çeker. Böylelikle yabancı dil kullanarak hem sahnede rol tekniğini gerçekleştirebiliriz (Ö34)”. “Öğrencilere belirli roller verilir ve canlandırmaları istenir (Ö38)”. “Canlandırma tekniği kullanmayı tercih ederim çünkü belli bir duruma uygun konuşma yapılacağı için hayal gücü fazla zorlanmadan diyalog oluşturulur. (Ö30)”. “Doğaçlama tekniğini kullanmayı tercih ederdim. Çünkü öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmak isterdim (Ö31)”. “Konuşma ve dinleme becerisini kullanmayı tercih ederim (Ö10)” şeklinde olmuştur.

Tablo 4. Tercih edilen dil becerileri

Kodlar	Öğrenci numaraları
Okuma	Ö1, Ö6, Ö17, Ö33
Yazma	Ö1, Ö6, Ö9, Ö17, Ö26, Ö31, Ö32, Ö33, Ö39
Konuşma	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39, Ö40
Dinleme	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö17, Ö18, Ö20, Ö24, Ö27, Ö28, Ö30, Ö32, Ö33, Ö35, Ö36, Ö38, Ö40
Yazamayanlar	Ö13, Ö25

Üçüncü soruda katılımcılara öğretmen olduklarında okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinden hangilerinde drama tekniklerini daha yoğun kullanılabileceğini düşündüklerini gerekçeleriyle birlikte açıklamaları istenmiştir. Drama tüm dil becerileriyle ilişkili ve/veya bağlantılı olsa da “dinleme ve konuşmayla doğrudan, okuma ve yazmayla dolaylı bir ilişki içerisindedir.” (Oyat Ay, 1997: 103-104).

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerden 4 kişi okuma, 9 kişi yazma, 37 kişi konuşma, 22 kişi dinleme becerisinde ağırlıklı kullanılabileceğini belirtirken 2 kişi de yazamamıştır. Öğrencilerin neredeyse tamamının konuşma becerisinde drama tekniklerini kullanabileceklerini ifade etmelerinin en önemli sebebi en fazla sözlü iletişim becerileri derslerinde drama tekniklerinin kullanılması gösterilebilir. Okuma, yazma ve dinleme becerileri genellikle yalnız başına değil konuşma becerisine ulamlayarak ikili ya da üçlü becerilerde kullanacaklarını belirtmişlerdir. “Konuşma becerisi sadece sözler, telaffuz ve yapılarla değil aynı zamanda duygular, güdüler ve anlamlarla da ilgilidir.” (Tüm, 2010: 1901). Bu beceriler içinde diyalog tekniğinin yaygın biçimde kullanılması özellikle karşılıklı konuşma etkinliklerini varsıllaştıracıdır. “Öğrencilerin bir konuyu sunma, bir problemi çözme ya da bir günlük olayı canlandırma etkinliklerini karşılıklı konuşmalar yoluyla düzenlemeleri diyalog tekniğinin karakteristik özelliğidir” (Köksal ve Varışoğlu, 2012: 106). Bu temel beceriler yanında sözcük bilgisi, dilbilgisi ve ses bilgisi gibi alt becerilerin kazanımında da drama yöntemi çok geliştiricidir. Lewis’e göre “kelime bilgisi dilin kalbidir” (1993: 89). Dilbilgisi, yazma ve konuşma gibi bireysel üretimi koşullayan becerilerde sözcük bilgisi öğretimi daha ön plana çıkmaktadır.

Buna ilişkin öğrenci görüşleri, “Dinleme ve konuşma becerileri drama tekniklerinin uygulanabilmesi açısından önemlidir. Çünkü dinleme ile öğrenci kelimelerin sesletimlerine ve o dilin konuşulduğu bölgede veya ülkede kullanılan aksana aşına olmuştur, konuşma becerisi ise öğrendiği bilgileri, dinleme etkinliklerinden faydalanarak ilgili konuyla alakalı bilgileri hayata geçirmeyi sağlar. (Ö5)”. “Drama tekniklerini yoğunlukla yazma ve konuşma becerilerinde kullanılabileceğini düşünmekteyim (Ö6)”. “Ben şahsen dört becerinin de yoğun olduğunu düşünüyorum. Hepsi birbiriyle bağlantılıdır sonuçta anlayamazsak yazamayız, dinleyemezsek okuyamayız ve konuşamayız (Ö2)”. “Aslında bunları birbirinden ayırmak drama tekniği için uygun olacağını düşünmüyorum. Çünkü drama tekniği uygulanırken okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin aslında sahnede/ortamda sunulmasıdır (Ö33)”. “Konuşma ve yazma. İki beceride de üretken olmayı hedefliyor. (Ö9)”. “Konuşma ve yazma becerilerinde kullanırım. Çünkü kendi duygu ve düşüncelerini ancak bu şekilde karşıya yansıtabilirler (Ö26)”. “Konuşma ve dinleme. Örneğin canlandırmalarla konuşma ve dinleme becerisi gelişir (Ö38)”. “Konuşma ve dinlemenin gelişimi pratikliği açısından birinci öncelikli becerilerdir. Pek pratik imkânın olmadığı bu becerilerin körelmesini engeller ve beyinde canlı tutar. Yazmada kendi hikâyelerini oluşturması ile ön bilgi tekrarı ve yeni öğretilen bilgileri kullanarak pekiştirme sağlanır. (Ö4)”. “Konuşma ve dinleme becerilerinden kullanılabileceğini düşünüyorum (Ö7)”. “Konuşma becerisinde genel olarak drama daha etkili kullanılabiliyor. Aksiyon, rol, etkileşim bunların her birini açıkça sergileyebileceğimiz beceri konuşma becerisi. (Ö15)”. “Özellikle konuşma becerilerinde daha yoğun kullanıyorum. (Ö16)”. “Drama konuşma ve okumaya etki eder (Ö4)”. “Toplu bir biçimde yapılan drama teknikleri öğrenciler için faydalıdır ve daha rahat olarak dersin işlenmesine ve katılımların olmasına neden sağlar (Ö13)”. “Yukarıda yazdıklarım ve ayrıca kukla olabilir. Çünkü çocuklar bir imge arkasında düşündüklerini daha rahat aktarabilirler (Ö25)” şeklinde olmuştur.

Tablo 5. Tercih edilen dil becerilerinin gerekçeleri

Kodlar	Öğrenci numaraları
Yaparak yaşayarak	Ö1, Ö5, Ö12, Ö14, Ö16, Ö20, Ö27, Ö30, Ö37
Dil becerisini geliştirmek	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö15, Ö18, Ö19, Ö31, Ö32, Ö34, Ö36, Ö38, Ö39, Ö40
Anlama becerisi	Ö4
Motivasyonu artırır	Ö13, Ö14, Ö16
Hayal gücünü geliştirme	Ö28
Özgüven	Ö29
Gerekece yazmayanlar	Ö7, Ö11, Ö17, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö33, Ö35

Üçüncü sorunun b seçeneğinde, öğrencilerden tercih ettikleri dil becerilerinin gerekçelerini belirtmeleri istenmiştir. Tablo 5 incelendiğinde, bu gerekçeler arasında 9 kişi yaparak yaşayarak öğrenmeyi, 18 öğrenci dil becerilerini geliştirmesi açısından, 3 öğrenci motivasyonu artırıcı, 1'er kişi anlama becerisini, hayal gücünü geliştirme ve özgüven artırıcı olarak değerlendirmişlerdir. 11 öğrenci ise herhangi bir gerekçe belirtmemiştir. Bu bölümde yazılan gerekçeler ağırlıklı öğrencilerin eğitimini aldıkları ana bilim dalının etkisi ile dil becerilerinin gelişimi yönünde ve yaparak yaşayarak öğrenme olmak üzere iki başlık altında yoğunlaşmıştır. "Drama yaparak yaşayarak öğretim yönteminin içinde yer alan bir öğretim yöntemidir, bir eğitim alanıdır" (San, 2003: 110). Dört temel dil becerisi içinde konuşma becerisi diğerlerine göre ön plana çıkmasına karşın bu beceride gerekçe yazılması noktasında çoğunlukla öğrenciler bir gerekçe belirtmemiş veya diğer becerilerle karıştırmışlardır.

Buna ilişkin öğrenci görüşleri, "Dinleme ve konuşma becerileri drama tekniklerinin uygulanabilmesi açısından önemlidir. Çünkü dinleme ile öğrenci kelimelerin sesletimlerine ve o dilin konuşulduğu bölgede veya ülkede kullanılan aksana aşına olmuştur, konuşma becerisi ise öğrendiği bilgileri, dinleme etkinliklerinden faydalanarak ilgili konuyla alakalı bilgileri hayata geçirmeyi sağlar. (Ö5)". "Konuşma becerisinde drama tekniğini kullanırdım. Çünkü öğrencilerimi bir konu hakkında zorla konuşturmak ve özgüvenini kırmak yerine küçük oyunlarla dramasal bir teknik kullanırdım. Daha çok dikkatlerini çeker ve derse katılımları olurdu diye düşünüyorum. (Ö14)". "Özellikle konuşma becerilerinde daha yoğun kullanıyorum. Çocuklarda ilgi çekiyor ve kalıcı öğrenmeyi sağlıyor. (Ö16)". "Konuşma becerisinde drama tekniği kullanılır çünkü yazılı bir teknik değil canlandırma ve yapmaya yöneliktir. (Ö30)", "Drama tekniklerinde daha çok konuşma ve dinleme becerilerine dayalı kullanılmasının uygun olacağını düşünüyorum. Konuşma ve dinleme becerileri dramada da kullanıldığında öğrencinin ifade becerilerinin gelişmesinde etkilidir. (Ö2)". "Aslında hepsinin kullanılması lazım. Ama bana göre dinleme ve konuşmanın yabancı dil eğitiminde daha çok yardımı olur. Çünkü konuşma olunca gerisinin geldiğini düşünüyorum. (Ö8)". "Konuşma becerisini daha yoğun kullanabilirim çünkü drama bir rol canlandırma, doğaçlama ve oyunlar üzerine olduğundan dolayısıyla konuşma becerisi en etkili beceri olmaktadır. (Ö19)". "Konuşmada daha yoğun kullanabileceklerini düşünüyorum. Çünkü; konuşma halindeyken yetenekleri aniden ortaya, göz önünde çıkacaktır. Belki biraz da yazmada yoğun görülebilir. Öğrenci yazısının devamını drama tarzıyla, yeteneğiyle devamını getirebilir. (Ö31)". "Konuşma ve dinleme becerilerine yoğunlaşırım. Çünkü kişinin anlama kabiliyetini görmek ve bunu nasıl sözlü olarak ifade edeceğini tespit etmek isterim. (Ö4)", "Toplu bir biçimde yapılan drama teknikleri öğrenciler için faydalıdır ve daha rahat olarak dersin işlenmesine ve katılımların olmasına neden sağlar. (Ö13)". "Konuşma becerisinde drama tekniğini kullanırdım. Çünkü öğrencilerimi bir konu hakkında zorla konuşturmak ve özgüvenini kırmak yerine küçük oyunlarla dramasal bir teknik kullanırdım. Daha çok dikkatlerini çeker ve derse katılımları olurdu diye düşünüyorum." (Ö14), "Konuşma becerisini ele alırım ve dinleme. Hayal

gücünü geliştirmek için. (Ö28)". "Ben konuşma becerilerini, daha yoğun şekilde kullanırdım. Çünkü öğrencilerin hem konuşma becerilerini hem de o oyunları canlandırma yaparak öğrencilere gerekli özgüveni kazandırırdım. (Ö29)". "Konuşma ve dinlenmeyi kullanırım. (Ö11)". "Ben şahsen dört becerinin de yoğun olduğunu düşünüyorum. Hepsi birbiriyle bağlantılıdır sonuçta anlayamazsak yazamayız, dinleyemezsek okuyamayız ve konuşamayız. (Ö17)". "Konuşma becerimize katkıda bulunur. (Ö26)" şeklinde olmuştur.

Tablo 6. Drama tekniklerinin dil becerileri öğretimdeki katkıları

Kodlar	Öğrenci numaraları
Etkili	Ö2, Ö6, Ö12, Ö20, Ö23, Ö24, Ö32, Ö35, Ö37
Uygulamaya dönük	Ö2, Ö6, Ö15, Ö19, Ö20, Ö23
Yaparak yaşayarak	Ö1, Ö2
Günlük hayata uygunluk	Ö3, Ö5, Ö13, Ö27, Ö36
Hayal gücünü geliştirir	Ö4, Ö27, Ö31
Özgüveni artırır	Ö4, Ö5, Ö6, Ö15, Ö17, Ö28, Ö36
Kalıcılık	Ö7, Ö12, Ö16, Ö18, Ö23, Ö37, Ö38, Ö39
Dil becerilerini geliştirici	Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö21, Ö22, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö33, Ö34, Ö39, Ö40
Yaratıcılığı geliştirir	Ö9
Öğrenci aktif olur	Ö12, Ö23, Ö36
Eğlenceli	Ö12, Ö18, Ö20, Ö23

Öğrencilere drama tekniklerinin dil becerileri öğretimdeki katkılarının neler olduğunun sorulduğu dördüncü soruda da büyük oranda önceki sorularla ilişki kurulacak benzerlikler olduğu görülmektedir. Yabancı dil eğitiminde rol oynama, doğaçlama, taklit, oyun etkinlikleri ve canlandırma gibi çeşitli drama tekniklerinden yararlanılabilir. Yabancı dil öğretiminde hazırlık-ısınma, canlandırma ve değerlendirme gibi üç aşamada tamamlanan drama okuma ve dinleme etkinlikleri düzeyinde kimi durumların dramatize edilmesi ya da canlandırması yoluyla gerçekleştirilebilir. Dilbilgisi öğretiminde öğrenilenlerin pekiştirilmesi oyunsu süreçlerle geliştirilmiş alıştırma veya etkinliklerle sağlanabilir. Konuşma becerisine yönelik uygulamalar verilen bir duruma uygun olarak geliştirilen rol oynama ve canlandırma çalışmalarıyla güçlendirilebilir. Drama öğrenenin katılım ve deneyimiyle güçlenen bir süreci imler. Bir başka anlatımla, yaparak yaşayarak öğrenme en kalıcı öğrenme biçimidir. "Sözel ağırlıklı öğretimde %10 olan hatırlama ve kalıcılık görselde%30, yaşantılara dayalı öğretimde %90"a ulaşmaktadır. (Demirel, 2005: 57).

Tablo 6 incelendiğinde, 9 öğrenci bu katkıyı etkili olması yönüyle, 6 öğrenci uygulamaya dönük, 2 öğrenci yaparak, yaparak öğrenmeye yönelttiği, 5 öğrenci günlük hayata uygunluğu, 3 öğrenci hayal gücünü geliştirici, 7 öğrenci özgüveni artırıcı, 8 öğrenci kalıcı olduğunu belirtmişlerdir. 22 öğrenci dil becerisini geliştirici olduğunu, 1 öğrenci yaratıcılığı, 3 öğrenci öğrenenin aktif olduğu, 4 öğrenci ise eğlenceli olarak değerlendirmişlerdir. Önceki sorularda olduğu gibi bu soruda da öğrencilerin ağırlıklı yanıtlara dil becerileri açısından yaklaştıkları görülmektedir. Buna karşın dramada çok önemli katkılar arasında sayılabilecek yaratıcılık, hayal gücü geliştirme ve öğrenenin etken olduğuna ilişkin değerlendirmelerin azınlıkta kaldığı görülmektedir.

Bu ilişkin öğrenci görüşleri, "Konu üzerinde yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi kalıcı hale getirmesi açısından olumlu bir etkiye sahiptir ve etkinlik esnasında eğlenceli bir atmosfer ortamı sağladığından katılımcılar daha aktiftir.(Ö2)". "Drama teknikleri, öğretim biçimine göre etkin öğrenim sağlayabilir. (Ö35)". "Drama teknikleri dil becerilerine şu şekilde katkıda bulunur, üretime dayalı becerilere daha

fazla katkı sağlamaktadır. Üretimi kolaylaştırdığını düşünmekteyim. (Ö1)". "Özgüven. Dili daha akıcı konuşarak yaşayabilme. Uygulamalı olduğundan ihtiyaç halinde örneğin Fransa'da bir durumla karşı karşıya kalındığında kendi başının çaresine bakabilmeyi öğrenir kişi. (Ö15)". "Genel hayatına dayalı olarak verilen diyaloglar gündelik yaşantın için gerekli olan bilgileri daha iyi kavramasına neden olur. (Ö13)", "Hayal gücünü geliştirir ve konuşma becerisine katkı sağlar. Günlük hayatta sık kullandığımız cümleleri daha kolay öğrenmemize ve kullanmamıza yardım eder. (Ö27). "Kişiyi olumlu yönde etkiler. Hayal gücü gelişir. Bu tekniklerle beraber özgüveni yerine gelir ve yeteneklerini daha iyi sergiler. (Ö4)". "Konuşma seviyesini ileriye taşır. Kelime bilgisini geliştirir. Özgüveni artırır. (Ö8)". "Gitgide daha hızlı ve daha yaratıcı bir hal alabilir öğrenci. Ayrıca drama sosyal ve toplumsal dile de katkı sağlar. (Ö9)". "Konuşma, okuma ve dinleme becerilerini ciddi şekilde geliştirebileceğini düşünüyorum. (Ö25)". "Konuşma becerimize katkıda bulunur. (Ö26)". "Kesinlikle katkısı vardır. Şöyle ki diyalogları canlandırarak konuşma diyalogları dinlemek dinleme ve o diyalogları hazırlarken yazma onları etkili bir şekilde ve nasıl okunması gerektiği öğrenilerek okuma becerisi gelişir. (Ö29)". "Kalıcılığı sağlama. Beden dilini geliştirme. Sözlü ve sözsüz iletişimde gelişme. (Ö39)". "Dili daha iyi kullanmaya yardımcı olur ve pratik açısından (seslendirme, kelimeleri doğru çıkarma...) yardımcı olur. (Ö40)" şeklinde olmuştur.

Tablo 7. Drama tekniklerinin dil becerilerinin öğretiminde sınırlılıkları var mıdır? Varsa nelerdir? Yoksa nelerdir?

Kodlar	Öğrenci numaraları
Evet	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö15, Ö19, Ö20, Ö23, Ö24, Ö25, Ö27, Ö30, Ö40
Nedenler	
Sadece bazı dilsel beceriler için uygundur	Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö10, Ö15, Ö19, Ö20, Ö24, Ö25, Ö27, Ö30, Ö40
Sınıf düzeyinde etkin katılım sağlayamaz	Ö5, Ö6, Ö23
Dil eğitimi için sınırlıdır	Ö9
Özel fiziki ortam gerektirir	Ö23
Hayır	Ö1, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö21, Ö22, Ö26, Ö29, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39
Nedenler	
Dil becerilerini geliştirir	Ö1, Ö7, Ö8, Ö11, Ö14, Ö17, Ö18, Ö21, Ö22, Ö33, Ö34, Ö35, Ö39
Eğlenceli	Ö1
Etkin katılım	Ö1, Ö37
Günlük hayata hazırlar	Ö12, Ö13
Hayal gücünü geliştirir	Ö26, Ö31, Ö36, Ö38
Neden belirtmeyenler	Ö16, Ö32
Fikir beyan etmeyenler	Ö28
Kavram yanılığısı	Ö29

Tablo 7 incelendiğinde, drama tekniklerinin dil becerilerinin öğretiminde sınırlılıkları olup olmadığı sorulmuştur. Bu sınırlılığın olduğunu düşünen ve düşünmeyenlere bunun gerekçesini yazmaları istenmiştir. 16 Öğrenci dramanın belli sınırlılıkları olduğunu düşünürken, 23 öğrenci sınırlılığı olmadığını ifade etmiş, 1 öğrenci ise görüş bildirmemiştir. Dramanın belli sınırlılıklara sahip olduğunu düşünenler arasında 13 öğrenci dramanın sadece bazı dilsel beceriler için uygun olduğunu, 3 öğrenci sınıf düzeyinde etkin katılım sağlayamayacağı görüşünü, 1'er öğrenci de dil eğitimi için sınırlı, özel fiziki ortam gerektirir şeklinde görüşlerini açıklamışlardır.

Bu ilişkin öğrenci görüşleri, "Evet çünkü drama tekniklerinde yazma etkinliği ve becerisine yeterince önem verilmez. Dinleme ve konuşma becerilerinin gelişimine katkısı daha fazladır. (Ö2)". "Her becerinin sınırlandırıldığı koşullar vardır (materyal eksikliği, katılımcı eksikliği, konu bütünlüğünü

sağlayamama vb.). Bu durumda diğer tekniklerle drama tekniğini destekleyebiliriz. (Ö3)". "Evet, çünkü kişinin de bu teknikleri kullanabilme sınırları vardır. Tekniklere karşı kapalı olma durumları ortaya çıkabilir. (Ö4)". "Evet. Drama tekniğiyle gramer, vocabularie teknik birçok dilin bütünü oluşturduğu etkenler verilemez. Drama tekniği için belli bir seviyede o dili biliyor olup sadece pekiştirmeye ihtiyaç kalıp onun tamamlanması gerekiyor (Ö15)". "Evet vardır. Çünkü drama tekniği 4 temel beceriyi kaplarken aynı zamanda alt beceriler sınırlı kalır. (Ö19)". "Hem evet hem hayır. Çünkü öğrenen kişi canlandırma ve doğaçlama yaparken belli kalıplar içine sıkışabilir. (Ö 30)". "Evet, drama etkinlikleri tüm bir ders saatini kapsamamalı ve tüm öğrencileri etkinliklere dâhil etmelidir. (Ö5)". "Evet çünkü çekingen ve biraz gerideki öğrenciler çekingen ve uzak davranarak dersten ve dilden uzaklaşabilir. Ağırlıklı olarak, konuşma ve dinleme üstüne olması, diğer becerileri geri plana itebilir. (Ö6)". "Sadece dramanın etkisiyle dil öğrenileceğini sanmıyorum. Fakat genel itibarıyla her alanda etkisi olacağını düşünüyorum. (Ö9)". "Sınıf ortamı ve grup dinamiği açısından belli bir sınırlılığa sahip olduğunu düşünmekteyim. (Ö23)" şeklinde görüş bildirmiştir.

Drama tekniklerinin dil becerilerinin öğretiminde sınırlılıkları olmadığını düşünen 23 öğrencinin gerekçeleri ise şu şekilde olmuştur: 13 öğrenci büyük oranda dramanın dil becerilerini geliştireceğini, yalnızca 1 öğrenci eğlenceli olduğunu belirtirken 1 öğrenci fikir beyan etmemiş ve 1 öğrenci de kavram yanılması yapmıştır. 2'şer öğrenci etkin katılım sağlar, günlük hayata hazırlar demişlerdir. 2 öğrenci neden belirtmemiş 4 öğrenci ise drama tekniklerinin dil becerilerinin öğretiminde hayal gücünü geliştirdiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Bu ilişkin öğrenci görüşleri, "Hayır, sınırlılıkları yoktur. Neden yoktur çok farklı drama tekniklerini kullanarak dil becerilerinin gelişmesine katkı da sağlanabilir. Üretim arttırabilir ve eğlenceli bir öğretim yapılmış olur. (Ö1)". "Bence yoktur. Çünkü yabancı dil eğitiminde her teknik işlenmelidir. Drama teknikleri konuşmayı üst seviyeye taşımada önemli rol oynar.(Ö8)". "Hayır. Dilediği gibi konuşulur. Her konuda drama yapılacağı için sınırlılık yoktur. (Ö18)". "Hayır. Çünkü tiyatrodaki 4 temel dil becerilerine yer verilebilir bunu da sınırlamak doğru olmaz. (Ö29)". "Doğaçlama ve sözel bir yöntem olduğundan skalası geniştir. Her konuda uygulanabilir bir yöntemdir. (Ö35)". "Çünkü drama ucu açık bir anlam ve anlatımdır. Dil becerilerinin öğretiminde her noktaya değinilip sınırlı yaratılabilir. (Ö39)". Dramanın eğlenceli bir yöntem olduğunu bildiren 1 öğrenci "Üretim arttırabilir ve eğlenceli bir öğretim yapılmış olur. (Ö1)". "Bence çünkü kalıcı bilginin sınırlılığı yoktur, etkin katılımıdır. (Ö37)". "Hayır, çünkü öğrenci gerçek hayatta karşılaşabileceği durumlar verildiği için öğrenci için daha somut olur. (Ö12)". "Sınırlılıkları yoktur. Çünkü özel hayatından kullanabileceğin ve öğrenebildiklerini aktarabileceğin bir kategori içerisinde. (Ö13)". "Hayır çünkü ucu açık bir derstir ve tamamen öğrencinin hayal dünyasına hitap eder ve bu yüzden sınırsızdır. (Ö 26)". "Hayır yoktur. Çünkü hayal etmenin ve olasılıkların sınırı yoktur. (Ö36)". "Elbette olabilir, ama nedenini bilemiyorum. (Ö16)". "Bilmiyorum.(Ö28)". "Hayır. Çünkü tiyatrodaki 4 temel dil becerilerine yer verilebilir bunu da sınırlamak doğru olmaz. (Ö29)" şeklinde olmuştur.

6. Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunu dramanın etkin, yaratıcı ve öğrenci merkezli olduğunu düşündükleri ortaya konulmuştur. Öğrencilerin bir kısmı drama ve bu yöntemle ilgili bilgi eksikliklerinden kaynaklı olarak kavram yanılımları yaptıkları saptanmıştır. Özellikle araştırmaya katılanların yabancı dil bölümü öğrencisi olmaları nedeniyle kuramsal bilgi eksikliklerini özellikle dil

öğretim yöntem ve yaklaşımlarıyla karıştırdıkları görülmüştür. Bu nedenle drama dersi gerek kuramsal gerekse uygulama yönüyle varsıllaştırılarak bu iki yön bütünleştirilmiş olarak ders içeriğinin biçimlendirilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılanların yabancı dil bölümü öğrencileri olduğu hatırlandığında, öğrencilerin daha çok sözlü anlatma ve anlama becerilerine dayalı derslerde kullandıkları eğitsel oyunları tanıdıkları ve tercih ettikleri görülmektedir. Drama yöntemleri ile diğer dil becerilerini geliştirme amaçlı öğretim teknik ve yaklaşımlarını karıştırdıkları hatta bu kavramların Fransızca kullanımı ile dillerine yerleştiği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin dil becerileri öğretimine daha uygun teknikleri kullanma eğilimleri dikkate alındığında, dil öğretiminde drama ve drama tekniklerinin daha doğru ve etkin biçimde kullanılabilmesi için bu özel alana ait kimi kuramsal bilgi ve uygulama çalışmalarının yapılması gereği ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin yalnızca temel dil becerilerinin gelişimi değil aynı zamanda alt beceriler veya başka konular için de drama tekniklerini bilinçli olarak kullanabilmeleri gerektiği görülmektedir. Bu açıdan drama dersi içeriği ve uygulamaları kendi içinde değerlendirilmeli ve öğrenme çıktıları bu hedefe göre şekillenmelidir. Drama dersi dil becerilerinin gelişimine takviye amaçlı bir içerikle uygulandığında öğrenciler drama tekniklerini kavrayamamış olduklarından bu teknikleri dil eğitimine doğru biçimde transfer edemeyeceklerdir. Bu da yarardan çok zarar getirecek bir durum olacaktır.

Öğrencilerin drama teknikleri hakkında doğru ve tam bilgiye sahip olmamaları kavram yanlışları yapmaları ya da Fransızca olarak bildikleri kavramları kullanmaya yönelmeleri sonucunu beraberinde getirmiştir. Bu kavramların gerek kuram gerekse uygulama boyutunda tam anlamıyla kavratılıp, içselleştirilebilmesi için Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nın mevcut programda 2 saatle sınırlı kalan Drama ders saatinin artırılması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Katılımcıların yarısı kullanılan drama tekniklerinin nedenlerini ya açıklayamamışlar, ya bilmediklerini ifade etmişler ya da kavram yanlışlarına düşmüşlerdir. Bu sonucu ortaya koyan en önemli gerekçe drama tekniklerinin ders ve konu bazında yeteri kadar uygulamaya sokulamamış olması olarak değerlendirilebilir. Bu amaçla yaparak yaşayarak öğrenmeyi koşullayan drama tekniklerinin kullanımı yaygınlaştırılması ve çeşitlendirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

Katılımcıların bazılarının dramanın yetenek gerektirdiği ve bunu geliştirdiği düşüncesi drama ile tiyatroyu karıştırdıklarını göstermektedir. Bu da dramanın doğasıyla tümüyle ters düşen bir durum olarak değerlendirilebilir. Drama gönüllülük esasına dayalı olarak gelişir ve süreç önemlidir. Tiyatronun amaçları ise bundan tümüyle farklıdır. Drama uygulamalarında öğrencilerin dramanın yetenek gerektiren bir oluşum olduğu düşünmesi bir ön yargı ya da iki alana dair eksik bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Dramada tiyatro tekniklerinden faydalanılması bu düşüncenin altında yatan en önemli gerekçedir. Öte yandan tiyatroya ait bilgilerdeki eksiklikler de bu düşüncüyü doğrulamaktadır. Bu yüzden yazınsal türlerin tanıtılmasının özellikle de eğitim fakültelerinde büyük önem taşıdığı ortaya çıkmaktadır.

Katılımcıların neredeyse tamamına yakın kısmı drama tekniklerinden konuşma becerisinde yararlanmayı düşüneceklerini ifade etmişlerdir. Yabancı dil bölümlerinde özellikle sözlü anlatım ve anlama becerisi gerektiren derslerde drama tekniklerine yer verilmesi bu düşüncüyü doğrulamaktadır. Ancak yalnızca konuşma değil, okuma, yazma, dinleme gibi becerilerde de drama tekniklerinin rahatlıkla kullanılabilmesi bilinmelidir. Özellikle öğretmen adaylarının drama teknikleri hakkında

temel düzeyde bilgiye sahip olmaları bir gerekliliktir. Bu amaçla hizmet içi eğitimler ve seminerler yoluyla bu temel eğitim verilebilir. Öğretmen adaylarının derslerinde drama uygulamalarına yer verebilmelerinin en önemli yolu bu konuda yeteri kadar bilgi ve deneyime sahip olmalarından geçmektedir. Bu amaçla yalnızca drama liderliği için değil, temel düzeyde bilgi ve deneyim kazanımı için seminerler, çeşitli çalıştay ve atölye çalışmaları yapılmalıdır.

Öğrencilerden dramayı hangi dil becerisinde kullanacaklarını ve tercih ettikleri dil becerilerinin gerekçelerini belirtmeleri istenmiştir. Bu noktada çoğunluk konuşma ve dinleme becerisi üzerinde durmuşlarsa da bu becerilerin gelişimine katkısını tam olarak ifade etmede çok doyurucu yanıtlar verememiş oldukları görülmektedir. Öğrencilerin drama uygulamalarına yönelik etkinlik ve çalışmalar içerisine sokulması ve bu süreçte de bu etkinliklerin diğer dil becerilerindeki uygulamalarının artırılması gereği ortadadır. Öğrencilerin büyük bir kısmında dramanın özellikle sözlü anlama ve anlatma becerisini geliştirmede olan etkisine vurgu yapmaları bu değerlendirmemizi güçlendirecek önemli bir kalıp yargı haline geldiği görülmektedir. Öğrencilerin dramayı kullanmayı tercih edecekleri beceriye ilişkin gerekçe yazamamaları ise yapılan uygulamaların kısır kaldığını göstermektedir. Bu açıdan uygulama ve etkinliklerin çeşitlendirilmesi son derece önemlidir.

Öğrencilerin yarıdan çoğu drama tekniklerinin dil becerilerinin öğretiminde sınırlılıklarının olmadığı yönünde görüş bildirmeleri bu tekniği yabancı dil öğretiminde kullanma yönünde istekli olduklarını göstermektedir. Ancak bu uygulamaları nasıl yapmaları gerektiği konusunda kimi sıkıntıları olduğu da düşünülebilir. Bu engellerin üstesinden gelebilmek için drama tekniklerinin doğru biçimde kullanılması ve örnekleriyle karşılaştırılması çok önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin bu teknikleri öğrenme istekleri bu sürece dâhil olmalarıyla doğru orantılıdır. Adıgüzel'in ifade ettiği gibi dramada "öğrenme sonuçtan çok sürece odaklıdır" (2006: 23). Bu yüzden de isteklendirici bir niteliğe sahiptir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (1999). Eğitimde Yaratıcı Drama. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1, 17-31.
- Adıgüzel, H. Ömer, Cahit Kavcar, İnci San, Esra Ömeroğlu, Sibel Güneysu, Dilidüzgün, Selahattin, Geray, Cevat (2009). *Temel Drama Teknikleri, Doğaçlama Aşamaları ve Örnekleri* McClintock, Neelands.
- Arslan, M. ve Gürsoy, A. (2008). "Rol Yapma ve Drama Etkinlikleriyle Yabancılara Türkçe Öğretiminde Motivasyonun Sağlanması". *Ege Eğitim Dergisi*, 9(2), 109-124.
- Aynal, S. (1989). *Dramatizasyon Yönteminin Yabancı Dil Öğretimini Üzerine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S.K. (1998). *Qualitative Research For Education: An Introduction To Theory and Methods*. (3rd ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Creswell, J.W. (2002). *Educational Research: Planning, Conducting, And Evaluating Quantitative And Qualitative Research*. Upper Saddle River, New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Çıtak, B. (2003). *Drama Yoluyla Çocuklara İngilizce Drama Öğretimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dellal, Nevide Akpınar- Kara, Zeynep (2010). "Yabancı Dil Öğretmeni Adaylarının ve Öğretmenlerin "Drama Teknikleri" Konusunda Farkındalık Düzeyleri". *Dil Dergisi Sayı: 149, 7-29*.
- Demirel, Özcan. (1990). *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler, Yöntemler, Teknikler*, İstanbul: USEM Yayınları.
- Demirel, Ö. (2005). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dupont, S.A (1992). The effectiveness of creative drama as an instructional strategy to enhance the reading comprehension skills of fifth-grade remedial readers. *Reading research and Instruction, Volume 31, Issue 3*.
- Güney, N., Aytan, T. (2013). *Aktif Öğrenme Teknikleriyle Dilbilgisi Öğretimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hamilton, J. (1993). *Drama in the language classroom*. Centre for Information on Language Teaching and Research, London, 6-18.
- Kara, Ömer Tuğrul. (2000): "Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama" Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.
- Kara Fikriye ; Özdemir Ayşegül ; Özkan Tülay Yeter ; Demir Kemal. (2017). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Öğrenim Ve Uyum Sürecinde Kullanılan Tiyatro Çalışmaları" *The Journal of Academic Social Science Yıl: 5, Sayı: 45, Mayıs, 293-301*.
- Karaman, Fatma.(2017). "Bir Yöntem Olarak Dramanın Yabancı Dil Öğretiminde Kullanımı" *SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi Yıl: 4, Sayı: 15, Ekim, 158-164*.
- Kargı, Birkan. (2016). "Yabancı Dil Öğretiminde Üretim Amaçlı Oyunlar Bağlamında 'Edebi' ve 'Soruna Dayalı' Rol Oyunlar" *Sakarya University Journal of Education, 6/1 (Nisan/Aralık).85-97*.
- Köksal, D. ve Varışoğlu, B. (2012). *Yabancı dil öğretiminde yaklaşım yöntem ve teknikler*. A. Kılınç ve A. Şahin (Editörler), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi (YDTÖ) (2. baskı) içinde (ss. 81-111)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Lewis, M. (1993). "The lexical approach: The state of ELT and the way forward." Hove, England: Language Teaching Publications.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: Sage.
- Memiş, M. R. & Erdem, M. D. (2013). *Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler" Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/9 Summer. 297-318*.
- Nutku, Ö. (1998). *Gösterim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap.
- Okvuran, Ayşe. (2002). "Dramanın Öğretimi ve Dramaya Dayalı Öğrenme. " *Eğitim Bilimleri ve Uygulama 1 (1), 115-131*.

-
- Oyat Ay, Sıla. (1997). "Yabancı Dil Öğretiminde Dramanın kullanımı" Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Anabilim Dalı. Ankara, Yüksek Lisans Tezi.
- Özbahar ,S. Y. (2007). Yaratıcı drama ile İngilizcede sözcük öğretimi. Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama Liderlik/Eğitmenlik Programı Yayınlanmamış Bitirme Projesi, Ankara.
- San, İnci. (2003). Dramada Temel Kavramlar. Çocukta Yaratıcılık ve Drama. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tabak, G. & Göçer, A. (2014). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılabilecek Fiziksel-Duygusal-Kültürel Yöntem: Kuramsal Bir Çalışma" Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Mayıs 2014 Cilt:3 Sayı:2, 2146-9199.
- Tüm, Gülden. (2010). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Drama Tekniğinin Rolü" Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/3, 1898-1920.
- Uzun, N., (2005), "Ortak Avrupa (OAÇ)'nin Dilbilimsel Dayanakları Üzerine Gözlemler", XIX. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri, Şanlıurfa, Harran Üniversitesi, Tübitak, 317-325.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.